

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
Волошиної Оксани Василівни на дисертаційне дослідження
**Ян Хунхао «Професійна підготовки майбутніх учителів каліграфії
у коледжах КНР»,**
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

У сучасних умовах глобалізації та культурного обміну особливої уваги набуває збереження національної ідентичності, важливою складовою якої є традиційне мистецтво, зокрема каліграфія. У Китайській Народній Республіці каліграфію розглядають не лише як мистецький феномен, а й як важливий елемент освітнього процесу, що формує естетичну культуру, моральні цінності та патріотизм. Професійна підготовка майбутніх учителів каліграфії в КНР відбувається в умовах реформування педагогічної освіти, що потребує оновлення підходів, програм і методів навчання. Незважаючи на велике значення каліграфії в китайській культурі, в науковій літературі недостатньо досліджені сучасні моделі та особливості професійної підготовки фахівців цього профілю.

Дослідження цієї проблематики дозволяє виявити ефективні педагогічні стратегії, що можуть бути використані не лише в КНР, а й адаптовані в системах освіти інших країн, зокрема у контексті міжкультурної педагогіки. Отже, розробка науково обґрунтованих підходів до підготовки майбутніх учителів каліграфії є своєчасною та має вагоме теоретичне й практичне значення.

Свідченням фундаментальності роботи є її зв'язок із планом науково-дослідної роботи Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (ініціативна науково-дослідна робота № 1/2020 «Управління формуванням професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах інформаційного полікультурного освітнього простору»; номер державної реєстрації 0120U104231). Тему дослідження затверджено рішенням Вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (наказ № 1403-С від 27 жовтня 2021 р.).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертантом теоретично обґрунтовано, розроблено та реалізовано авторську методику формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР.

3. Нові факти, одержані здобувачем

У дисертації автором наукової праці *вперше* теоретично обґрунтовано, змістовно розроблено та експериментально апробовано з урахуванням сучасних наукових напрацювань методику професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії у коледжах КНР, яка полягає у створенні в освітньому просторі коледжу відповідного соціально-освітнього середовища, що забезпечує

в навчально-виховному процесі комплекс умов і зовнішніх обставин, спрямованих на розвиток необхідних особистісних професійно важливих якостей, самореалізацію, саморозвиток, розкриття творчого потенціалу, формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії; *уточнено* понятійно-категоріальний апарат теорії професійної підготовки, зокрема *вперше конкретизовано* поняття «професійна підготовка» щодо майбутніх учителів китайської каліграфії, «професійна компетентність майбутніх учителів китайської каліграфії», детально розглянуто структуру процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії; *виокремлено* критерії, *схарактеризовано* показники і рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії. У дослідженні розглянута проблема змістово-дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Науковий апарат дослідження відповідає вимогам до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії, і спрямований на розв'язання поставлених завдань. Ян Хунхао чітко визначив мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що стало підґрунтям успішного наукового пошуку й якісно вплинуло на одержані результати. Положення про наукову новизну, теоретичну і практичну значущість наукової праці підкріплені змістом роботи. Публікації автора повністю відображають зміст дисертації.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується застосуванням комплексу методів дослідження (теоретичних, емпіричних, математичної статистики), перелік яких детально представлений у вступі, а також під час характеристики експериментальної складової. У цілому дисертацію відрізняє глибина проникнення в проблематику наукової праці, ґрунтовність науково-теоретичного фундаменту, широке коло вивченої літератури, результативний діагностичний пошук, загальний високий рівень дослідно-експериментальної роботи. Дослідження відзначається вмінням дисертанта підтвердити свої наукові міркування ілюстративним матеріалом, наведенням таблиць (20 таблиць), рисунків (30 рисунків). Це переконує у виваженості, послідовності, конструктивності підходів до експериментального наукового пошуку.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечено також апробацією результатів дослідження. Ян Хунхао апробував основні положення дослідження на 6 наукових конференціях.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати про оригінальність, завершеність, самостійність, наукову та практичну значущість рецензованого дослідження.

Теоретична цінність розробок Ян Хунхао полягає в обґрунтуванні, розробці авторської методики формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР. У дисертаційному дослідженні *уточнено* понятійно-категоріальний апарат теорії професійної підготовки;

зокрема *вперше конкретизовано* поняття «професійна підготовка» щодо майбутніх учителів китайської каліграфії, «професійна компетентність майбутніх учителів китайської каліграфії»; розглянуто структуру процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії; *виокремлено* критерії, *схарактеризовано* показники і рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії; *набули подальшого розвитку* змістово-дидактичні засади професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у впровадженні у навчально-виховний процес коледжу методичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у вигляді розробленої авторської методики формування професійної компетентності; оновленні освітньо-професійних програм та змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів каліграфії; підборі, адаптації та експериментальній перевірці пакету діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості їхньої професійної компетентності.

Суттєвим здобутком дисертанта вважаємо впровадження основних результатів дослідження в освітній процес Сичуаньського інституту кіно і телебачення (КНР) – методика професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії (довідка від 25.11.2024 р.); Сичуаньського коледжу засобів масової інформації (КНР) (довідка від 24.11.2024 р.) та Сіаньського політехнічного університету (КНР) (довідка від 28.11. 2024 р.) – оновлення навчальних програм та змісту навчальних дисциплін, методів їх викладання, контрольно-діагностичний комплекс вимірювання показників сформованості професійної компетентності.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Практичні напрацювання, викладені в дисертації, навчально-методичні розробки можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час проведення аудиторних і позааудиторних занять, при розробці навчальних програм, створенні навчальних посібників з психолого-педагогічних дисциплін, методики викладання китайської каліграфії, при проведенні наукових досліджень з означеної проблематики, а також у самоосвітній діяльності студентів – майбутніх учителів китайської каліграфії у процесі підготовки до лекційно-семінарських занять, при написанні курсових і магістерських робіт.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Список використаних джерел – 319 найменувань, з них 123 – іноземною мовою. Обсяг основного тексту дисертації – 217 сторінок. Логіка викладу наукового пошуку цілком розкриває досягнення поставлених завдань.

Виділимо найбільш значущі результати дисертаційного дослідження. Науковий інтерес становить здійснений у першому розділі дисертації аналіз українських і зарубіжних наукових джерел, охарактеризований досвід навчання бакалаврів зі спеціальності «Каліграфія» у КНР, стан проблеми їх професійної підготовки у китайських педагогічних коледжах.

У контексті наукової новизни дослідження у першому розділі уточнено понятійно-категоріальний апарат, розкрито сутність та виокремлено компонентну структуру професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії, визначено сучасні проблеми та тенденції, обґрунтовано теоретичні засади формування їхньої професійної компетентності як важливої мети та результату професійної підготовки.

Можемо повністю погодитись із трактуванням здобувачем поняття «професійна підготовка майбутніх учителів китайської каліграфії» як психолого-педагогічного феномену, суть якого полягає в організації процесу формування професійних і педагогічних знань і навичок, розвитку художніх та культурних здібностей, особистісних якостей, необхідних майбутньому учителю каліграфії для плідного виконання специфічних завдань навчально-виховного процесу, професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії як інтегрованої професійно-особистісної характеристики, провідною ознакою якої є практична готовність фахівця до здійснення професійної естетико-педагогічної діяльності з навчання школярів каліграфії на основі інтеграції психолого-педагогічних і спеціальних здібностей, отриманих професійних знань, умінь, навичок і досвіду. Структуру означеної компетентності дисертант представляє як сукупність особистісного, когнітивного, професійно-діяльнісного компонентів.

У процесі дослідження теоретичних засад формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії автором наукової праці було визначено наукові методологічні підходи (компетентністний, системний, особистісно-діяльнісний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний та середовищний), принципи формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії,

Заслуговує на схвалення окреслені проблеми й конкретні шляхи покращення професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії, що стало основою для розробки методики професійної підготовки майбутніх учителів каліграфії у китайських коледжах.

На позитивну оцінку заслуговує теоретично обґрунтована дисертантом у другому розділі методика професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії, яка полягає у створенні в освітньому просторі коледжу відповідного соціально-освітнього середовища, що забезпечує в навчально-виховному процесі комплекс умов і зовнішніх обставин, спрямованих на розвиток необхідних особистісних професійно важливих якостей, самореалізацію, саморозвиток, розкриття творчого потенціалу, формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії.

Дисертант визначив цілі формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії, які відповідають державним документам КНР та узгоджені з цілями навчання, що означені у навчальних планах та освітньо-професійних програмах підготовки за цією спеціальністю.

Автор теоретично доводить, що зміст педагогічної підготовки майбутніх учителів каліграфії має містити такі складові: систему наукових знань про сутність, структуру та технологію сучасної педагогічної діяльності вчителя, знання закономірностей соціалізації і розвитку особистості, законів анатомо-

фізіологічного та психічного розвитку дітей, підлітків, юнацтва, специфіку освітніх та педагогічних інновацій, систему умінь щодо їх упровадження у практику діяльності вчителя, досвід творчої діяльності щодо генерування і реалізації авторських інноваційних ідей в освітньо-виховному середовищі, досвід педагогічної рефлексії, оволодіння способами самовдосконалення, досвід ціннісного ставлення до педагогічної діяльності.

Доведено, що формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії повинно здійснюватися через чітко сплановану інтеграцію аудиторної, самостійної та позааудиторної роботи, педагогічної практики студентів; об'єднання зусиль викладачів психолого-педагогічних і фахових дисциплін. Описано практичне впровадження методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії, деталізовано методи, форми та засоби формування професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії.

Третій розділ дисертаційного дослідження присвячений експериментальній перевірці ефективності предсталеної методики формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії, характеристиці результатів експериментальної роботи у межах проведеного дослідження.

Дисертант охарактеризував критерії та показники сформованості професійної компетентності майбутніх учителів каліграфії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, праксіологічно-рефлексивний критерій); визначив рівні їх сформованості (продуктивний, репродуктивний, фрагментарний); розкрив їхнє змістовне наповнення, описав діагностичний апарат.

Здійснені і описані узагальнення результатів дослідження, порівняння даних діагностичних вимірювань, якісний аналіз результатів і статистична обробка даних, яка підтвердила статистичну значущість одержаних результатів, дозволили зробити висновок автору наукової праці про ефективність впровадження методики професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії.

Узагальнення отриманих результатів дозволило констатувати, що мету дисертаційної роботи було досягнуто, а вирішені завдання дали змогу сформулювати загальні висновки.

Дисертаційна робота Ян Хунхао є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертація характеризується єдністю змісту, відповідає вимогам щодо її оформлення, враховує особливості наукового стилю

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертантом результатів, зауважимо, що деякі і положення мають дискусійний характер:

1. На наш погляд, третє завдання дослідження видається надто об'ємним і багатокомпонентним. Доцільно розподілити його на два окремі завдання, що сприяло би більшій структурованості викладу матеріалу.

2. Обґрунтовуючи теоретичні засади проблеми дослідження, дисертант виокремлює низку методологічних підходів (компетентністний, системний, особистісно-діяльнісний, синергетичний, аксіологічний, акмеологічний та середовищний), які покладено в основу формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії у коледжах КНР. Водночас, варто було б звернути увагу на культурологічний підхід, який безпосередньо пов'язаний з предметом дослідження.

3. На нашу думку, у розробленій дисертантом структурі процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії (рис. 1.3) на с. 90 доцільно було б відобразити обґрунтовані автором педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії, які лягли в основу гіпотези дослідження. Також доцільно було представити етапи цього процесу. Такий підхід надав би змогу більш повно й цілісно візуалізувати авторські інноваційні ідеї, методичні знахідки щодо вдосконалення освітнього процесу, спрямованого на підготовку майбутніх учителів китайської каліграфії.

4. До позитивних аспектів рецензованого дослідження необхідно віднести контент-аналіз 10 освітньо-професійних програм (ОПП) китайських коледжів, в яких відбувається підготовка бакалаврів каліграфії. Вважаємо, доцільно було проаналізувати ОПП Сіаньського політехнічного університету, одного з трьох закладів освіти, в якому проводилося попереднє опитування студентів аналогічного напрямку підготовки та викладачів.

5. Висновки до розділів дослідження, загальні висновки дещо розлогі. Загальні висновки мають чітко відповідати завданням дослідження.

6. Є певні зауваження щодо оформлення роботи. Вважаємо, що таблицю 2.1., в якій проаналізовані навчальні цілі освітньо-професійних програм китайських ЗВО і яка представлена на 5 стор (100- 104). доцільно перенести в додатки. В таблиці 3.12 (с. 228 – 230) дещо дублюється зміст таблиці 3.3 щодо характеристики рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Результати дослідження висвітлено у 13 наукових працях (з яких 11 одноосібних), із них: 4 – статті у вітчизняних фахових наукових виданнях, 2 – статті в міжнародних наукових виданнях, 6 – матеріали наукових конференцій, 1 – розділ монографії, яка проіндексована в наукометричній базі Scopus.

Висновок

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер та суттєво не впливають на загальний науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи, а також не знижують загального позитивного враження від якості виконаного дослідження, лише мають на меті зосередити увагу на більш докладному вивченні окремих проблем педагогічної науки і практики.

Аналіз роботи й опублікованих наукових праць дає підставу зробити такий висновок: дисертаційна робота Ян Хунхао. «Професійна підготовки майбутніх учителів каліграфії у коледжах КНР» є самостійним і завершеним науковим

дослідженням, яке за актуальністю і змістом, обсягом та якістю оформлення, повнотою викладу і новизною його основних результатів у публікаціях відповідає наказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами), а її автор Ян Хунхао заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
і освітнього менеджменту

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Оксана ВОЛОШИНА

